

EWA KIELB-STARCZEWSKA

Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie

Nauczyciel akademicki wobec zadań naukowych i dydaktycznych a udział mass mediów w jego pracy wychowawczej z młodzieżą studencką

ABSTRACT. The tasks of an academic teacher as a researcher, educator and the role of the mass media in upbringing students. The paper is about the role of an academic teacher who sets an example for his students. The paper consists of three parts: the first one deals with the tasks of an educator, the second part describes the academic teacher as a researcher, and the third part deals with the problem of upbringing students (and the role of mass media in that process).

In the first part the author points out that the personality of an academic teacher determines the effectiveness of his work and the whole career. The author mentioned the role of the different types of lectures at the university level.

The second part deals with the process of working as a researcher and scientist. The author points out the necessity of doing research, and the knowledge about the methodology of the academic research. It is mentioned that such research has to be done the right way in every aspect of it. (It has to be written in clear, logical and correct language.) Only this kind of research puts the researcher on different higher level, and brings him personal development.

The third part presents the opinions of the famous professors who became masters in their field of research, and who became role models for their students. The author points out that the modern mass media create certain values and set examples for our students, so that we as educators cannot forget about their role.

Człowiek rozwija się poprzez aktywność, którą przejawia od pierwszych chwil swego istnienia, a zawdzięcza ją swoim opiekunom. Zanim osiągnie samodzielność, na różnych etapach swojego życia, spotka różnych opiekunów, którzy będą wywierać wpływ na jego rozwój. Na etapie kształ-

cenia w szkole wyższej ważnymi postaciami wpływającymi na rozwój intelektualny, emocjonalny, moralny, społeczny czy ideowy mogą być ci nauczyciele akademicy, których działalność wyraża się w poważniejszym zaangażowaniu w pracę naukową i dydaktyczną, a także w niektórych cechach ich osobowości. Mają tu znaczenie ich zachowania i postawy wobec studentów oraz realizacja przez uczelnię celów kształcenia stawianych.

Kształcenie bowiem, aby stało się procesem efektywnym, musi być celowe, aktywne i świadome. Cele stanowią podstawę działania szkoły wyższej. Najpierw formułowane są cele ogólne określające podstawowe: dążenia, oczekiwania, intencje i wizje. Wypływają z nich, w dalszej kolejności, cele pośrednie i szczegółowe oraz zadania służące precyzowaniu zakresów działalności. Następnie formułowane są programy i treści prowadzące do realizacji tych celów oraz określone możliwości, środki, a także struktury i role organizacyjne. Aktywność studentów ma być podporządkowana dążeniu do realizacji wartości i osiągnięciu celów edukacji (Denek, 2011).

Wymagania stawiane pracy dydaktycznej w uczelni wyższej

Nauczyciel akademicki będzie wtedy dobrym pracownikiem dydaktycznym, kiedy podejmie systematyczny trud zdobywania wciąż nowej wiedzy, której poznaniem może zainspirować aktywność studentów. Aby zainteresować studentów reprezentowaną w swej pracy dyscypliną naukową, musi sięgać po opracowania nie tylko w tejże dyscyplinie, lecz także dotyczące nauk pokrewnych i literatury obcojęzycznej, jeśli chce poznać interesujący go problem z różnych punktów widzenia i ze sprzecznymi nieraz stanowiskami w jednej i tej samej sprawie. Dzięki poznawanej różnorodności sposobów wiedzy jego osobisty rozwój pozwala mu stawać się coraz lepszym specjalistą w nauczanej dziedzinie, a tym samym otwiera możliwości rozbudzenia u studentów ciekawości poznawczej i zainteresowań.

Ważnym uwarunkowaniem właściwego spełnienia obowiązków dydaktycznych jest umiejętność posługiwania się stosownymi metodami, formami organizacyjnymi i nowoczesnymi środkami kształcenia. Na poziomie akademickim mogą należeć do nich metody samodzielnego dochodzenia do wiedzy (por. Okoń, 1996; Sobocki, 1999, s. 36) czy wzmożony udział w organizacji zajęć (por. Wojciechowska-Charlak, 1988, s. 85–90) oraz zastosowanie różnych form pracy z tekstem, a także wprowadzenie nowoczesnych środków dydaktycznych proponowanych przez osiągnięcia pedagogiki medialnej. Aby można było przekonać się, czy w wyniku podejmowanej przez nauczyciela aktywności zachodzą w rozwoju studentów oczekiwane zmiany,

konieczne jest gromadzenie od nich tak zwanych informacji zwrotnych (Łobodzki, 1999) poprzez badanie ich opinii na temat zajęć, poziomu stawianych studentom wymagań, a także stosowania wzmocnień w stosunku do zachowań zgodnych lub rozbieżnych z tymi wymaganiami (por. Duraj-Nowakowa, 1999).

Nauczyciele akademicy kształtują wymagania wobec studium oraz kontrolują realizację tych wymagań. Ich oddziaływanie zmieniają w ten sposób zasób wiedzy, rozwijają wykształcone wcześniej metody uczenia się. Student poddający się kształceniu przez kontakt chociażby nawet z jednym tylko wybitnym nauczycielem akademickim, ulega wpływowi tegoż profesora-mistrza. Mistrz bowiem dysponuje wiedzą, jest dla studenta kimś atrakcyjnym i wzbudza pragnienie naśladowania tj. osiągnięcia podobieństwa, co w konsekwencji skutkuje poddaniu się jego wpływowi (Duraj-Nowakowa, 1999).

Nauka u wybitnego mistrza będącego intelektualnym przewodnikiem na przykład w grupie seminaryjnej jest przykładem współpracy, czego rezultatem może być – jak pisze K. Duraj-Nowakowa – „współkreowanie obrazu świata” osoby studium.

Mistrz, oddziałując na aktywność intelektualną swego podopiecznego pomaga wspierać jego dążenia do podmiotowości, samodzielności i niepowtarzalności w rozwijaniu jego osobowości. Wzory działania pamiętane przez absolwenta uczelni z okresu pełnienia przez niego roli ucznia okazują się przydatne i prowadzą do utrwalania ich użytecznej funkcji oraz potrzeby poszukiwania nowych rozwiązań problemów pojawiających się w jego pracy, a więc okazują się przydatne i prowadzą do utrwalania ich użytecznej funkcji oraz potrzeby poszukiwania nowych rozwiązań problemów pojawiających się w jego pracy, a więc posługiwania się posiadanymi wiadomościami dla osiągnięcia nowych wiadomości, czyli dalszego uczenia się (Duraj-Nowakowa, 1999).

Skuteczność funkcjonowania nauczyciela akademickiego w sferze jego obowiązków dydaktycznych wymaga zwrócenia uwagi na sposób prowadzenia przez niego takich zajęć, jak wykłady, ćwiczenia, konwersatoria lub sprawowanie opieki nad praktykami studenckimi.

W odniesieniu do **wykładów**, najstarszych metod kształcenia w uczelni wyższej, nie zawsze panuje zgodność co do związanych z nimi oczekiwań. We współczesnej uczelni wyższej prowadzi się wykłady kursowe i monograficzne. W strukturze wykładów kursowych ma być zawarty ogólny przegląd danej dyscypliny przedstawiony ujęciem systematycznym. Wykład monograficzny natomiast służy do przedstawienia wybranych zagadnień badawczych i ma stanowić wprowadzenie studentów w proces poznania naukowego (Okoń, 1961).

Obydwie formy organizacyjne i metody nauczania w szkole wyższej mogą występować w charakterze wykładu tradycyjnego (konwencjonalnego) lub nowoczesnego. Wykład kursowy bywa najczęściej stosowaną formą prowadzenia zajęć (Denek, 2011). Wykładowca w sposób bezpośredni przedstawia w nim pewien zasób informacji, które studenci mają zapamiętać. Podstawową jego funkcją jest funkcja informacyjna polegająca na podawaniu wiadomości. Do największych jego mankamentów można zaliczyć jednak brak informacji zwrotnej, to jest brak informacji o tym, jak studenci odbierają przekazywane im informacje, jak je przyswajają. Wymieniona forma wykładu we współczesnej uczelni wyższej, między innymi dzięki mediom edukacyjnym, podlega modernizacji i unowocześnieniu.

Proces ten polega między innymi na uświadamianiu studentom celów dydaktycznych wykładów, doboru i układu treści oraz zastosowaniu środków dydaktycznych zapewniających taką realizację celów, która wpływa na aktywizację słuchaczy. Wykład nowoczesny ma zmierzać do kształcenia samodzielności myślenia oraz ekspresji twórczej studentów, rozwijania ich zainteresowań poznawczych i kształtowania ich aktywności. Takie uwarunkowania mogą spełniać przejścia z wykładu informacyjnego na wykład problemowy lub konwersatoryjny. Klasyfikacji wykładów ze względu na rozwijanie aktywności i samodzielności studentów dokonał W. Okoń; odmianami wykładów kursowych i monograficznych są prelekcje i referaty (Okoń, 1981).

Zdania na temat nauczania systemem wykładowym są podzielone. Przeciwnicy stosowania wykładów podnoszą, jak pisze W. Okoń, że wykład wnosi „pierwiastki szkodliwego werbalizmu i dogmatyzmu, że nie rozwija wszechstronnie studentów, ich myślenia, wyobraźni, zainteresowań, lecz co najwyżej kształci ich uwagę i pamięć”.

Trzeba jednak stwierdzić, że niniejsze zarzuty mogą być skierowane do tradycyjnego wykładu konwencjonalnego i to źle prowadzonego. Pomimo tych zarzutów wykładowy system pracy nadal jest popularny w uczelniach wyższych.

Zwolennicy stosowania wykładów uważają, że wykład stanowi dla studenta

[...] znaczną pracę w zakresie rozwijania i umacniania energii oraz zdolności do aktywnej działalności, że dostarcza olbrzymiego, angażującego intelektualnie materiału poznawczego zbliżając studentów do szkoły myślenia naukowego (Denek, 2011).

Jednym z uwarunkowań efektywności nowoczesnego wykładu jest wysoki stopień jego recepcji, który zapewnia dobre przygotowanie do niego wykładowcy, jego pracy wkładanej w staranny dobór treści. Przygotowanie

wykładu wymaga także pracy nad jego formą. Innym warunkiem efektywności wykładu jest utrzymanie uwagi studentów w czasie jego wygłaszania.

Przyswajanie wykładowych treści jest także uwarunkowane stopniem gotowości intelektualnej studenta do poznawania problematyki prezentowanej na wykładzie.

Wykładowca przygotowując nowoczesny wykład, ma do wyboru wiele możliwości jego prowadzenia. Dokonując wyboru, powinien wziąć pod uwagę: sposób mówienia i zachowania się, zastosowanie technicznych środków kształcenia, aktywizowanie studentów, dobór treści i konstrukcję jego całości. Systematyczna praca wykładowcy nad sobą, jego rozwój naukowy i dążność do samodoskonalenia się zapewniają wysoki poziom pracy i zainteresowanie ze strony słuchaczy (Denek, 2011).

Oprócz zajęć wykładowych zadania nauczyciela akademickiego dotyczą także prowadzenia: ćwiczeń, konwersatoriów, seminariów i praktyk studenckich. Według W. Okonia (2003) **ćwiczeniami** określa się wielokrotne wykonywanie jakiejś czynności dla nabycia wprawy oraz uzyskania sprawności w działaniach umysłowych i motorycznych. Istnieją różne próby ich klasyfikacji. Najczęściej wyróżnia się ćwiczenia audytoryjne, laboratoryjne, proseminaryjne, seminaryjne i terenowe. Rozpatrując stawiane przed ćwiczeniami zadania, wyróżnia się ćwiczenia:

- przeznaczone do poznawania nowego materiału studiów,
- utrwalające zdobytą wiedzę,
- pogłębiające rozumienie,
- w stosowaniu transferu wiadomości i umiejętności,
- służące określaniu efektów kształcenia.

Zatem poprzez ćwiczenia nauczyciel ma stymulować aktywność studentów w czasie zajęć, czynne zaangażowanie ich umysłów w zdobywanie wiadomości, umiejętności i nawyków, zaangażowanie do samodzielnego i twórczego myślenia, krytycznego analizowania oraz umiejętność przekonywania i dyskusji.

Poprzez ćwiczenia ma nastąpić łączenie poznania teoretycznego i praktycznego, które to zadanie wspólnie urasta do naczelnej zasady edukacyjnej. Wyrazem tegoż są postulaty wzmacniania strony empirycznej studiów i związane z tym ograniczenie ideacyjności kształcenia.

Funkcjonowanie nauczyciela akademickiego w sferze obowiązków naukowo-badawczych

Obowiązki naukowo-badawcze to kolejny wielki wymiar pracy nauczyciela akademickiego. Zarówno funkcjonowanie dydaktyczne, jak i naukowe wzajemnie uzupełniają się. W zakresie funkcjonowania w obydwu

tych rolach wymagane są także jeszcze inne uwarunkowania, do których można zaliczyć: potrzebę osobistego udziału w badaniach naukowych, odpowiednią znajomość metodologii pracy naukowej oraz poprawność logiczną w językowym opracowaniu przebiegu procesu badawczego, a także wynikających zeń uogólnień i wniosków.

Praca naukowa jest szczególną formą pracy twórczej polegającą przeważnie na wynajdywaniu obiektywnie istniejących nowych połączeń między znanymi już elementami wiedzy. Chodzi więc o dokonywanie wartościowych połączeń między składnikami już znanymi aniżeli zdobywanie nowych składników (co także jest istotne). Efektem jej ma być uzyskiwanie rezultatów względnie nowych, a zarazem wartościowych. Im więcej w niej połączeń nowych, tym bardziej twórczy jej charakter, gdyż więcej w niej pomysłowości, specjalnych uzdolnień umysłowych i odpowiedniego przygotowania (Pieter, 1967).

Zakres prac badawczych bywa rozmaity, co wymaga poświęcenia im określonego czasu. Wyniki jednych można przedstawić na kilku zaledwie stronach biuletynu naukowego lub nawet krócej, inne znowu wymagają kilku lub wielu tomów wypełnionych sprawozdaniami z wyników badań cząstkowych. Ale nie rozmiar trudu czy wysiłku pisarskiego jest w nich istotny, lecz fakt rozwiązania lub próba rozwiązania jakiegoś problemu naukowego, gdyż tylko takie prace przyczyniają się do zdobywania wiedzy o świecie. Tego rodzaju prac żąda się od kandydatów starających się o tytuły naukowe. Podstawą do uzyskania tytułów naukowych jest wykazanie się możliwościami do uzyskania dalszych osiągnięć.

Ten, kto decyduje się być uczonym, musi się zdecydować, że zanim zacznie sam rzeźbić, uprzednio musi być materiałem rzeźbiarza. Chodzi tylko o to, żeby trafił na mistrza, by nabyć umiejętności wiązania przyczynowego obserwacji z uogólnieniami naukowymi i tworzenia syntezy, by ujmować przemiany z szerokiej perspektywy przyszłości. Jest to dar wiązania wiedzy z intuicją poznawczą, którą nabywa się przez bliskie i długie obcowanie z nauką (Pytkowski, 1981).

W okresie stażu asystenckiego odbywa się stałe wartościowanie predyspozycji naukowych do przyszłego rodzaju pracy. W tym okresie młody adept poznaje tajniki żeglugi w danej dziedzinie, przyswaja sobie metody jako drogi postępowania, poznaje prawidła. Najpierw jest to żegluga przybrzeżna, ale muszą być rozbudzone ambicje, by wypłynąć na ocean (Pytkowski, 1981).

W ten sposób tworzy się stopniowo przejście do własnej twórczej pracy. Z kolei następuje wejście na drogę publikacji. Do każdego awansu, na każdy jego szczebel wyższy, brana jest pod uwagę liczba publikacji, lecz nie wszystkich, ale tylko tych, które zasadniczo naświetlają podjęte problemy. Rozróżnia się ich wagę, biorąc za punkt wyjścia również znaczenie instytucji edytorskiej.

Na drodze dysawansu społecznego profesorów wyższych uczelni nazywano **nauczycielami**, nie wchodząc w istotę rozróżnienia, która w ciągu wieków się ukształtowała. **Nauczyciel uczy** i to jest zadaniem szkół niższych oraz średnich. **Profesor nie naucza, ale kształci intelekt słuchaczy**. Profesor akademicki jest profesorem określającej go dyscypliny.

Droga rozwojowa pracownika naukowego jest jedna – systematyczna, wyteżona praca nad sobą. Zdolności, talent i szczęście należy traktować jako czynniki pomocnicze ułatwiające pracę, ale jej nie zastępujące, a każdy etap na drodze naukowej ma być punktem wyjścia do następnych osiągnięć (Pytkowski, 1981).

Nauczyciel akademicki jako wychowawca młodzieży studenckiej

Znawcy pedagogiki uniwersyteckiej zauważając poglądy wielu nauczycieli akademickich zgodne co do tego, że nauczyciel akademicki powinien nie tyle wychowywać, co przede wszystkim dobrze kształcić, nie mogą pominąć opinii tych, którzy twierdzą, że grozi to marginalizacją wychowania. W związku z powyższym

[...] istnieje potrzeba formowania nauczycieli akademickich z autorytetem mistrzów i ukazywania ich cech konstytutywnych. Studentom potrzebne są autorytety kulturowe, moralne, wychowawcze, przykłady poszanowania osobowości studenta, którego się nie tylko kształci lecz także wychowuje (Malinowski, 2007).

Zdaniem K. Denka,

[...] mistrzostwo nauczyciela akademickiego w wychowaniu realizuje się w obcowaniu ze studentami, w relacji uczestników procesu dydaktyczno-wychowawczego, w którym nauczyciel akademicki oferuje wartości poznawcze związane z wiedzą i kompetencjami oraz normami moralnego postępowania, a student je rozpoznaje, rozumie, przyjmuje, respektuje, względnie oddala (Denek, 2011).

Na miano mistrza – zdaniem K. Denka – zasługuje pracownik naukowo-dydaktyczny, który osiągnął dojrzałość w określonej dyscyplinie naukowej i pokazuje podopiecznym, jak mądrze, twórczo, skutecznie i efektywnie studiować i żyć na miarę oczekiwań społeczeństwa opartego na wiedzy (Denek, 2011).

Nauczyciel akademicki może być wzorem osobowym dla studentów, prezentując nie tylko zapał w pracy naukowo-badawczej, lecz musi odzna-

zczać się wrażliwością na wartości uniwersalne i ponadczasowe. W jego postępowaniu moralność nie jest bronią ludzi słabych, ale przestrzeganie zasad moralnych jest nieodzowne dla normalnego funkcjonowania człowieka i wszelkich społeczności ludzkich, a tym samym służy ich przetrwaniu. Wiarygodność prawdy prezentuje nie w jej głoszeniu, lecz we własnym postępowaniu moralnym. Przyjmując postawę opiekuna młodzieży, stara się, aby można było na nim polegać i bezwzględnie mu zaufać oraz być godnym szacunku. Chodzi więc o okazywanie studentom odpowiednich postaw i moralnego postępowania. Nauczyciel akademicki, jako intelektualny i duchowy przewodnik, podejmuje się roli wychowawcy młodzieży, ukazując jej drogi do samodoskonalenia się, czyli ustawicznego aktualizowania tkwiących w każdym jego możliwości. Misja głoszenia prawdy ma stawiać go na pozycji człowieka dalekiego od konformizmu, czyli bezkrytycznego podporządkowywania się pewnym normom obowiązującym jedynie na mocy pewnej umowy społecznej, a nie z powodu ich prawdziwości.

Współczesne media komunikacji masowej jako środki dydaktyczne i wychowawcze

W związku z rosnącą ciągle rolą mediów w komunikacji masowej, w edukacji i tworzeniu podstaw do przeobrażeń kulturowych trzeba stwierdzić, że nigdy jeszcze nauczyciel akademicki nie miał tytułu medialnych instrumentów w pracy.

Media masowe mogą zatem służyć celom dydaktycznym i wychowawczym:

- w organizowaniu różnych form wykorzystania czasu wolnego i rekreacji,
- jako środek transmisji i źródło informacji w tworzeniu bogatego środowiska informacyjnego,
- w pracy wychowawczej nauczyciela akademickiego jako źródło publicznego systemu znaczeń dostarczającego kryteriów i miar osądzania co jest normalne, a co odbiega od oficjalnego oraz publicznie uznanego standardu normalnego zachowania i opinii, tak w wymiarze społecznym, jaki i normatywnym,
- w pracy dydaktycznej i wychowawczej jako dominujące źródło obrazów i definicji rzeczywistości społecznej z uwagi na to, że to one tworzą, gromadzą i publicznie przedstawiają wartości kulturowe i społeczne.

Środki masowej informacji odgrywają wielką rolę wychowawczą dotyczącą przemian kulturowych. Pod wpływem informacji przez nie upo-

wszechnianych powstają nowe wzory i nowe wartości, zwłaszcza w sferze estetycznej. Pełniąc rolę przekątnikową mass media, są podporządkowane państwu, na terenie którego działają. Pomimo występujących różnic łączy je idea współczesności głosząca równość, godność i wartości kultury każdego narodu. Wynika z tego szacunek wobec dorobku innych państw oraz prawo każdego do ochrony suwerenności własnej kultury.

Jednym ze skutków upowszechnienia nowych technologii jest także ciągły trend do umiędzynarodowienia kultury. Uwidacznia się to w pewnych rodzajach treści medialnych oraz wpływów na kultury lokalne. Proces ten wynika z rozwoju światowej kultury medialnej. Kultura globalna staje się beczasowa i bezprzestrzenna (Smith, 1990).

Zatem upowszechnia się przekonanie, że kultura będąca ważnym zbiorowym dobrem narodowym staje się stopniowo coraz bardziej podatna na obce wpływy.

Rozwój technologii informacyjnej niesie nie tylko pozytywny udział w kulturze, ale także możliwości niepożądane – zagrożenia. Z badań wielu autorów (Siemieniecki, 2007) wynika, że dotyczą one:

- zaniku humanistycznych wartości poprzez technokratyczny sposób widzenia świata,
- możliwości manipulowania ludźmi poprzez sterowanie ich świadomością,
- rozszerzania się procesów patologicznych związanych z użytkowaniem technologii, na przykład przemocy w Internecie,
- trudności w przystosowaniu się do nowych zasad tworzonych w społeczeństwie informacyjnym.

Coraz szersze wykorzystanie możliwości komputera w programach wymagających podejmowania różnych decyzji może prowadzić do zaniku wrażliwości człowieka i traktowania analiz komputerowych jako wyroczni. Takie sytuacje wymagają odpowiedniej działalności wychowawczej, gdyż zalew informacji nieprawdziwych i zbędnych nie zawsze napotyka na ocenę krytyczną.

W związku ze znaczącą rolą mass mediów w wychowaniu i kształceniu coraz bardziej zaznaczać się musi nowa rola nauczyciela akademickiego.

Mass media coraz częściej są wykorzystywane do manipulacji ludźmi celem wywierania wpływu na niezdających sobie z tego sprawy odbiorców. Manipulator nie interesuje się tym, czy działania podejmowane przez odbiorcę przyniosą temuż odbiorcy korzyści. Interesuje go wyłącznie, aby manipulowani przez niego ludzie byli przekonani, że ich działania (podejmowane pod wpływem jego manipulacji) wykonują z własnej woli i że ich skutki są dla nich pozytywne. Zachowanie odbiorcy przekonanego o tym, że samodzielnie dokonuje wyborów, powoduje, iż jest on bardzo odporny na

perswazję i odrzuca wszelkie próby tłumaczenia mu, w jakiej sytuacji się znalazł.

Badacze zajmujący się zjawiskiem manipulacji (Cialdini, 1996) stwierdzają, że powszechność manipulacji we współczesnej, zdominowanej przez media, rzeczywistości powoduje daleko idące negatywne skutki dla demokracji, stwarzając warunki pojawienia się zjawiska dominacji jednych grup nad innymi. Brak mechanizmów przeciwdziałających sterowaniu świadomością ludzi prowadzi do tworzenia się współczesnego niewolnictwa. Jedyłą formą obrony przed manipulacją staje się obecnie wiedza z zakresu edukacji medialnej.

Wpływ manipulacji obecnie wyraźnie widoczny jest w sferze politycznej, ekonomicznej, wojskowej oraz edukacyjnej, co bezsprzecznie rzutuje na kulturę kraju, w którym te wpływy silnie uzewnętrzniają się. Zatem koniecznością staje się wyposażenie uczących się w niezbędne instrumenty dydaktyczno-wychowawcze dla obrony wartości związanych z demokracją.

Z badań przeprowadzonych nad nieświadomymi operacjami wykonywanymi przez mózg człowieka wynikają możliwości oddziaływania mediów w obszarze podświadomości (Siemieniecki, 2007). W oddziaływaniu mediów na podświadomość są stosowane metody obniżające hamulce i bariery moralne. Człowiek pod wpływem tych technik jest bardziej podatny na: reklamę, perswazję, hipnozę i wpadanie w trans.

Wszystko to powoduje wzrost zagrożenia manipulacją przez media. W związku z powyższym teoretycy różnych dyscyplin podejmują liczne badania tej problematyki.

Media masowe były i są uważane za formę komunikowania społecznego. Prasa od dawna była traktowana jako „czwarta władza” polityczna oraz społeczna, jako narzędzie kształtowania opinii publicznej. Środki elektronicznego przekazu, zwłaszcza telewizję, uznaje się dzisiaj za najważniejszy środek komunikowania. Obecnie także Internet zdobywa uznanie czwartego medium masowego. Pomija się natomiast często lub zupełnie masowe środki i systemy społecznego komunikowania.

Rozwój oraz popularność telewizji skłania do badań nad jej społecznymi następstwami. W badaniach podnoszony jest problem transformacji społeczeństwa powodowanej przez rozszerzanie się uczestnictwa kulturalnego, które określa się terminem „zinstytucjonalizowanej publicznej akulturacji”. Gerbner pisał o „transformacji prywatnego systemu poznawania w poznanie publiczne” – tworzące nowe podstawy myślenia zbiorowego. Autor ten twierdzi, że telewizja jest odpowiedzialna za proces „kulturacji” i „akulturacji” wartości, zgodnie z którymi ludzie są zaznajamiani z selektywnym widzeniem spraw społecznych, które potem wpływa na ich postawy i poglądy.

Kulturoznawcy twierdzą jednak, że problem kulturowego oddziaływania przepływów informacji nie jest nadal rozstrzygnięty i oczekuje różnych dalszych badań. Były i są one podejmowane nad komunikowaniem i mediami w różnym zakresie: moralnym, politycznym czy kulturowym i zawsze będą inspirować do nowych nad nimi przemyśleń oraz wniosków.

Zatem współczesny nauczyciel akademicki jako wzór osobowy i wychowawca studentów ma być człowiekiem poszukującym i budującym efektywne formy współpracy, które mogą stać się inspiracją do poszukiwania różnorodnych, lepszych rozwiązań, a także ożywiać skuteczne formy aktywności procesu wychowania ich uczestników (Denek, 2009).

Uwagi końcowe

Działalność dydaktyczna, naukowa i wychowawcza nauczyciela akademickiego ma się splecać w jedną oryginalną całość tworzącą wzór dla jego podopiecznych, z którego choćby częściowo mogliby przyswajać to, co uznają za najlepsze. Z takiej działalności ma wypływać poczucie dobrze spełnionego obowiązku oraz osobisty wkład w rozwój postępu, w rozwój kultury. Zdaniem W. Pytkowskiego:

Wielkość mistrza polega na tym, że przedstawia to, czego zmysły nie ogarniają, czego nie widać. Można to jedynie rozumieć. Malarz z wyrazu twarzy wydobywa gniew, radość i namiętność. Z barw, z ruchu – napięcia mięśni, widzi się wtedy to, co jest poza kształtem rzeczy. Tylko zwykły malarz maluje kształt rzeczy. On nie potrafi wyrazić pasji ducha, bo oczy jego tego nie widzą. Obejmuje on tylko to, co proste, co daje się ująć zmysłami a nie duchem. Gdy tryumfem i radością mistrza jest opanowanie tego, co stanowi wydobywanie duszy. Taką drogą, uczony, z doświadczeń ujawnia teorię. Wielkość obrazu nie polega bowiem na jego wymiarach, ale na dynamizmie, który nam przekazuje. Nie rozmiar obrazu a jego treść jest ważna. Taka sama ma być postawa uczonego wobec faktów – on przestaje je widzieć, ale przed oczami duszy powstaje obraz praw, reguł i zasad, rządzących tymi faktami.

Jeśli kulturę rozumiemy jako narastający zespół dóbr intelektualnych przekazywanych z pokolenia na pokolenie to formułowanie praw i zasad jako wartości wchodzących do teorii nauki i ich przekazywanie następnym pokoleniom, należy uznać za przekazywanie wartości kulturowych (Pytkowski, 1981).

Literatura

- CIALDINI R. (1996): *Wywieranie wpływu na ludzi. Teoria i praktyka*, Gdańsk.
- DENEK K. (2011): *Uniwersytet w perspektywie społeczeństwa wiedzy. Dydaktyka akademicka i jej efekty*, Poznań.

- DENEK K. (2011): *Uniwersytet w perspektywie społeczeństwa wiedzy. Nauka i edukacja w uniwersytecie XXI wieku*, Poznań.
- DURAJ-NOWAKOWA K. red. (1999): *Nauczyciele akademicki w procesie kształcenia pedagogów*, Kraków-Łowicz.
- GERBNER H. (1967): *Mass Media and Human Communication Theory*, Holt, Rinhart and Windson, New York.
- KIELB-STARCZEWSKA E. (2011): *Nowoczesne media komunikacji masowej w poznawaniu obcych kultur*, Hradec Kralowe.
- ŁOBOCKI M. (1999): *Trzy wymiary nauczyciela akademickiego w kształceniu pedagogicznym*, [w:] K. Duraj-Nowakowa (red.), *Nauczyciele akademicki w procesie kształcenia pedagogów*, Kraków-Łowicz.
- MALINOWSKI A. (2007): *Egzamin z wychowania*, „Forum Akademickie”, nr 1.
- OKOŃ W. (1981): *Elementy dydaktyki szkoły wyższej*, Warszawa.
- OKOŃ W. (1981): *O charakterze wykładu uniwersyteckiego*, „Życie Szkoły Wyższej”, nr 7-8.
- OKOŃ W. (2003): *Wprowadzenie do dydaktyki ogólnej*, Warszawa.
- PIETER J. (1964): *Ogólna metodologia pracy naukowej*, Wrocław-Warszawa-Kraków.
- PYTKOWSKI W. (1981): *Organizacja badań i ocena prac naukowych*, Warszawa.
- SIEMIENIECKI B. (2007): *Pedagogika medialna*, Warszawa.